

บทที่ 2

การพัฒนาในลาว

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้พูดถึงประวัติศาสตร์ของการพัฒนาในลาว โดยจะเน้นเพื่อการสร้าง ความเข้าใจในบริบทของการเกิดขึ้นของฝายน้ำตาดอย่างสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ จากระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพิงธรรมชาติ มาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาด และสัมพันธ์กับการปกครองและสังคมตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1893 เป็นต้นมาซึ่งเป็นช่วงก่อนเกิดฝายน้ำตาด ทั้งนี้ การพัฒนาในลาวนั้นไม่ได้หมายถึงการพัฒนาที่เกิดขึ้นเพียงสามสิบกว่าปีพร้อมกับการสถาปนาประเทศเป็นประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปี ค.ศ.1975 อย่างที่หลายๆ คนเข้าใจหากแต่เกิดขึ้นมานานพร้อมกับคำว่า “การพัฒนา” และทฤษฎีการพัฒนาที่ได้ถูกเริ่มใช้กันทั่วโลกในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1930 และ ใช้กันอย่างแพร่หลายในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองพร้อมกับการพัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องเข้าใจการพัฒนาในมิติทางประวัติศาสตร์ให้มากขึ้น เพราะเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์นั้นเกี่ยวโยงและส่งผลมาถึงการพัฒนาในลาวในปัจจุบัน ดังนั้นในบทนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงการพัฒนาของลาวในยุคต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพรวมของการพัฒนาในลาวในแต่ละระยะได้มากขึ้นโดยเชื่อมโยงกับสภาพของโลกในขณะนั้น และแสดงให้เห็นอำนาจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในแต่ละช่วงนั้นของลาวว่าเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของความสัมพันธ์เชิงอำนาจอย่างไร ทั้งนี้คำว่า “พัฒนา” ในที่นี้ไม่ได้จำกัดความสั้นๆเพียงในด้านเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ยังหมายถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในลาวโดยการนำเข้ามาของต่างชาติรวมทั้งในเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมด้วย

2.1 การพัฒนาในลาวก่อนปี ค.ศ. 1975

2.1.1 ประวัติศาสตร์การพัฒนาของลาวในภาพรวมก่อนปี ค.ศ. 1975

หากการพัฒนาหมายถึงการเริ่มต้นของการทำให้มีความทันสมัย (Modernization) ที่หมายถึงการเกิดขึ้นของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบบตะวันตก อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาในลาวเริ่มเห็นชัดเจนเมื่อลาวตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในช่วงท้ายคริสต์ศตวรรษ ที่ 19 ต่อช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งในความจริงแล้วการเข้ามาในครั้งนั้นของฝรั่งเศสเองก็ไม่ใช่ชาวตะวันตกกลุ่ม

แรกที่เข้ามาในลาว เพราะก่อนหน้านี้ ลาวในฐานะอาณานิคมฝรั่งเศสก็ได้เริ่มติดต่อกับประเทศตะวันตกซึ่งเป็นชาวโปรตุเกส ที่เข้ามาทำการค้า และ เผยแพร่ศาสนาคริสต์ในลาว ตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา

ค.ศ. 1893 ฝรั่งเศสได้เข้ามาในลาวซึ่งขณะนั้นในแง่ของการปกครองแล้วลาวเป็นเมืองขึ้นของสยาม การเข้ามาของฝรั่งเศสในลาวก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างสยาม ข้อพิพาทยุติลงด้วยการเจรจาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส แต่ด้วยความสัมพันธ์ที่ฝรั่งเศสมีอำนาจเหนือกว่าสยาม เป็นเหตุให้สยามต้องยอมเสียดินแดนฝั่งซ้ายให้แก่ฝรั่งเศส ต่อมาในปี ค.ศ. 1904 ได้เสียบางส่วนของฝั่งขวา อันได้แก่แขวงไชยะบูลีทางภาคเหนือ ส่วนแขวงจำปาสักทางภาคใต้ได้ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของลาวด้วย ซึ่งในตอนนั้นฝรั่งเศสได้รวมสามประเทศในอินโดจีน ได้แก่ เวียดนาม กัมพูชา และ ลาวเป็นสหพันธอินโดจีนที่มีด้วยกันทั้งหมด 5 แคว้น¹ โดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่ประเทศเวียดนาม ส่วนลาวนั้นฝรั่งเศสมองแค่เป็นรัฐกันชนเพื่อไม่ให้อังกฤษมีอำนาจในลาวซึ่งอาจลามไปถึงเวียดนามได้ ฝรั่งเศสได้แบ่งประเทศลาวออกเป็นสองเขตได้แก่ ลาวอารักขา ได้แก่แขวงหลวงพระบางที่ยังปกครองโดยเจ้าชีวิตเหมือนก่อน แต่มีเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสเป็นหัวหน้าที่ปรึกษาซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการฝรั่งเศสที่ทำงานอยู่ในลาว การเป็นที่ปรึกษาในการบริหารบ้านเมืองนั้นพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือการควบคุมนั่นเอง และ ในความเป็นจริงแล้วอาจเป็นตำแหน่งที่ใหญ่ที่สุดในลาวก็เป็นได้ ส่วนที่เหลือคือเขต ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 10 แขวง² โดยมีเวียงจันทน์เป็นเมืองหลวง ซึ่งในการปกครองแขวงต่างๆ นั้นได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสเป็นผู้ปกครอง และ อาจมีคนเวียดนามมาช่วยทำงาน ส่วนคนลาวที่ได้ทำงานนั้นนับว่าน้อยมากและจะทำงานในตำแหน่งล่ามหรือเสมียนเท่านั้น

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นในฐานะเจ้ามหาอำนาจได้แผ่ขยายอำนาจเข้ามาในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยกทัพเข้ามาในลาวในปี ค.ศ. 1945 พร้อมกับบังคับฝรั่งเศสให้มอบเอกราชให้ลาวในปี 1945 ต่อจากนั้นไม่นานเมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรชนะสงครามโลกครั้งที่สองทำให้ญี่ปุ่นต้องถอนกำลังออกจากลาว ฝรั่งเศสจึงใช้โอกาสนี้เข้ามาในลาวอีกครั้งในปี ค.ศ. 1961 โดยอ้างว่าประเทศลาวยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเองได้

อย่างไรก็ตามการเข้าประเทศลาว และ อินโดจีนของฝรั่งเศสนั้นต่างกับตอนที่เข้ามาครั้งแรกอย่างมาก เพราะในตอนแรกนั้นอยู่ในช่วงที่ประเทศในตะวันตกทั้งหลายได้ขยายอิทธิพลโดย

¹ สหพันธอินโดจีนประกอบด้วย 5 แคว้นได้แก่ อานาม ตงแกง โกแกงจีน กัมพูชา และ ลาว

² 10 แขวงได้แก่ ได้แก่ ผังสาลี เชียงแขวงเวียงจันทน์ หลวงพระบาง พวน หรือ เชียงขวาง หัวพัน หัวของ ผังสาลี คำม่วน สหวันเขตสาละวัน และจำปาสัก

การล่าอาณานิคม โดยฝรั่งเศส และ อังกฤษเป็นสองประเทศที่มีประเทศในอาณานิคมของตัวเองมากที่สุดแต่การเข้ามาของฝรั่งเศสในตอนนั้นเริ่มถูกต่อต้านโดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่แยกตัวออกจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนที่เริ่มมีการก่อตั้งตั้งแต่ปี ค.ศ.1930 ได้เริ่มเข้มแข็งขึ้น หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง การจัดระเบียบใหม่ของโลกทำให้อเมริกาလာมาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลสูงสุดแทนประเทศมหาอำนาจเดิมอย่างฝรั่งเศส และ อังกฤษ ด้วยเหตุนี้การเข้ามาในลาว และ อินโดจีนของฝรั่งเศสอีกครั้งจึงไม่ง่ายเหมือนการเข้ามาครั้งแรกเนื่องจากต้องเผชิญกับการต่อต้านของขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชของลาว ฝรั่งเศสจึงต้องขอความช่วยเหลือด้านกำลังทหารจากสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านการทหาร และถือเป็นจุดเริ่มต้นของการแทรกแซงทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาในลาว การต่อต้านการเข้ามาของฝรั่งเศสในครั้งที่สองนี้ได้นำไปสู่ความขัดแย้งภายในของกลุ่มการเมืองเนื่องจากความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์ได้แก่ ฝ่ายขวาที่ได้รับความช่วยเหลือด้านการทหารจากสหรัฐอเมริกา และฝ่ายซ้ายที่ยึดมั่นอุดมการณ์แบบสังคมนิยม และได้ความช่วยเหลือจากเวียดนามและสหภาพโซเวียต ในปี ค.ศ.1954 หลังจากชัยชนะของเวียดนามในหลายที่โดยเฉพาะที่เดียนเบียนฟูทำให้เกิดการประชุมของประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสงครามอินโดจีนทั้งสองครั้งขึ้นที่กรุงเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ ผลจากการประชุมครั้งนั้นได้กำหนดให้ลาวมีสถานภาพของประเทศเป็นกลาง และมีการเลือกตั้งเพื่อก่อตั้งรัฐบาลผสมขึ้น ในการเลือกตั้งปีค.ศ. 1958 ฝ่ายของรัฐบาลประเทศลาวได้รับจำนวนที่นั่งถึง 13 ที่นั่งจากจำนวนที่นั่งทั้งหมด 21 ที่นั่งทำให้ฝ่ายรัฐบาลประเทศลาวได้มีบทบาทสำคัญทางการเมืองมากขึ้น ในขณะที่สถานการณ์ของโลกในตอนนั้นได้เกิดความขัดแย้งทางอุดมการณ์ที่นำไปสู่สงครามเย็นโดยฝ่ายเสรีนิยมมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และ ฝ่ายสังคมนิยมมีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ สหรัฐอเมริกาในช่วงนั้นไม่มีความไว้วางใจและไม่เชื่อว่าลาวจะสามารถรักษสถานภาพความเป็นกลางได้นาน ถ้าหากประเทศลาวกลายเป็นคอมมิวนิสต์ประเทศอื่นๆ อาจได้รับผลกระทบตามไปด้วย ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงยื่นมือเข้ามาแทรกแซงกิจการด้านต่างๆ ในลาว เนื่องจากเกรงว่าหากฝ่ายประเทศลาวได้รับชัยชนะอาจจะนำประเทศไปตามแนวทางคอมมิวนิสต์ และอาจนำไปสู่การเป็นคอมมิวนิสต์ในอีกหลายพื้นที่ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่น ไทย และ พม่าอีกด้วย (Guegan, 2005) รัฐบาลสหรัฐจึงให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลฝ่ายขวาและยังได้ดำเนินสงครามที่เรียกว่า “สงครามลับ” (secret war) ซึ่งเป็นสงครามที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาดำเนินการโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภา โดยได้จ้างกองกำลังทหารเผ่าม้ง มีเป้าหมายเพื่อเป็นการยุติขบวนการปฏิวัติและเพื่อทำลายเส้นทางลำเลียงอาวุธที่เรียกว่า Ho Chi Minh Trail ซึ่งเป็นเส้นทางที่เวียดนามใช้ขนอาวุธจากเหนือถึงใต้ตามเส้นทางที่เป็นป่าเขาในประเทศลาวโดยเริ่มจากภาคเหนือของเวียดนาม ผ่าน ลาว กัมพูชา เพื่อไปที่ภาคใต้ของเวียดนาม และเพื่อทำลายเส้นทางดังกล่าว สหรัฐอเมริกาได้

ทิ้งระเบิดโดยเครื่องบินอย่างหนักในเขตพื้นที่ของประเทศลาวโดยเฉพาะเขต พุ่งไหหิน แขวงเชียงขวาง เป็นต้น ความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายดำเนินไปจนถึงปีค.ศ. 1975 เมื่อเวียตนามได้รับชัยชนะจากสงครามเวียตนาม ขบวนการต่อสู้ของลาวฝ่ายซ้ายจึงได้รับผลกระทบในด้านบวกจากชัยชนะของเวียตนามด้วย และ ในวันที่ 2 ธันวาคมเมื่อชัยชนะตกเป็นของฝ่ายซ้ายนำโดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้ประกาศ สถาปนาประเทศเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จนถึงทุกวันนี้

2.1.2 การพัฒนาในลาวยุคตกเป็นหัวเมืองขึ้น ฝรั่งเศส

ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในการเข้ามาของฝรั่งเศสคือการเปลี่ยนแปลงเขตแดนของประเทศลาวกลายมาเป็นเขตแดนที่ปรากฏอยู่บนแผนที่โลกอย่างทุกวันนี้ การเข้ามาของฝรั่งเศสได้ดำเนินนโยบายต่างๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศลาว ความเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาหลายอย่างได้เกิดขึ้นในช่วงที่ลาวเป็นหัวเมืองขึ้น โดยเฉพาะในช่วง คริสตทศวรรษ 1930 เป็นต้นมา

ตลอดระยะเวลาที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองนั้นฝรั่งเศสได้ให้ความสนใจในการพัฒนาเศรษฐกิจในลาวน้อยมากเมื่อเทียบกับเวียตนาม และ กัมพูชา เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของลาวที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล นอกจากนี้แรงงานขนาดใหญ่ที่อยู่ภาคใต้ของลาวคือคอนพะเพ็งกลายเป็นอุปสรรคในการขนส่งสินค้าจากลาวเพื่อไปสู่ทะเลในประเทศกัมพูชาอีกด้วย ประกอบกับสภาพภูมิประเทศที่สองในสามของประเทศเป็นภูเขาจึงทำให้ยากต่อการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ด้วยเหตุนี้ประเทศลาวจึงไม่ได้รับประโยชน์ในแง่ของ การพัฒนาเศรษฐกิจ และ โครงสร้างพื้นฐาน เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอินโดจีน แต่ในขณะเดียวกันก็น่าเชื่อได้ว่าทรัพยากรต่างๆ จากลาวน่าจะถูกใช้ หรือถูกนำออกจากลาวไปต่างประเทศโดยฝรั่งเศสเป็นจำนวนหนึ่ง

และเนื่องจากประเทศลาวเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรน้อยมากทำให้ไม่เป็นที่น่าสนใจสำหรับการลงทุนของนายทุน ประเทศลาวจึงกลายเป็นเพียงตลาดจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพต่ำที่นำเข้าจากประเทศเวียตนาม และมีการลงทุนเพียงเล็กน้อยโดยมีเป้าหมายเพื่อนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในประเทศของตน โดยฝรั่งเศสได้ลงทุนในด้านอุตสาหกรรมเหมือง เช่น เหมืองถั่ว ชิน ที่แขวงคำม่วน การตัดไม้ รวมทั้งนำเครื่องป่า เช่น น้ำมันยางไปขายยังประเทศอื่น ด้วยเหตุนี้ฝรั่งเศสจึงได้เริ่มจัดระบบการค้าใหม่ในลาวโดยการค้าขายส่วนใหญ่ดำเนินการโดยบริษัทของฝรั่งเศสเอง ทำให้เกิดมีตลาดที่มีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น การเข้ามาของตลาดทำให้ความต้องการการใช้เงินสดมีมากขึ้นในหมู่คนลาว ทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อในลาวและเป็นสาเหตุให้เกิดความยากจนมากขึ้น โดยเฉพาะในชนบท และถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้ามาของระบบทุนนิยม

นำไปสู่การเกิดชนชั้นกรรมกรและนายทุนขึ้นในลาวแทนชนชั้นศักดินาและชาวนา (สะเหลียว แสงศึกษา, 1983)

ระหว่างปี ค.ศ. 1930- 1940 ฝรั่งเศสได้เริ่มให้ความสนใจกับงานด้านคมนาคมโดยได้ลงทุนบางส่วนเข้าในส่วนของการคมนาคมเพื่อสร้างถนนหลายแห่งที่เชื่อมต่อระหว่างลาวทั้งทางภาคเหนือและใต้ เพื่อเชื่อมต่อกับแคว้นอื่นๆ ในอินโดจีนทั้งเวียดนาม และกัมพูชา เส้นทางส่วนใหญ่ได้ถูกสร้างขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1920- 1940 เช่น ทางหมายเลข 9 ที่เชื่อมระหว่างแขวงหลวงพระบางกับไซ่ง่อน โดยผ่านกัมพูชา ทางหมายเลข 12 จากเมืองท่าแขก แขวงคำม่วนไปเมืองวินที่ประเทศเวียดนาม และทางหมายเลข 6 จากซำเหนือ ไป ฮานอย ประเทศเวียดนามซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสร้างเส้นทางโดยใช้แรงงานคนด้วยการเกณฑ์ผู้ชายลาวมาใช้แรงงาน 100 วันต่อปี ส่วนด้านการสื่อสารนั้นได้เริ่มมีระบบไปรษณีย์แต่มีไว้เพื่อความสะดวกในการสื่อสารของคนฝรั่งเศสที่ทำงานในด้านการปกครองลาวเท่านั้น

สิ่งเดียวที่ฝรั่งเศสให้ความสนใจในการลงทุนอย่างมากในลาวคือการปลูกฝิ่นโดยเฉพาะในแถบภูเขาที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกฝิ่น ในระหว่างต้นปี ค.ศ. 1940 มีการส่งออกฝิ่นสูงถึง 60 ตันต่อปีและ สามารถเก็บภาษีจากฝิ่นได้ถึงร้อยละ 15 ของภาษีทั้งหมด ฝรั่งเศสได้เริ่มการผูกขาดด้านการค้าฝิ่นในบริเวณ ลาว และ เวียดนามซึ่งแต่ก่อนเคยเป็นการควบคุมของพ่อค้าจากแคว้นยูนนานประเทศจีน ผลจากการส่งเสริมการปลูกฝิ่นในลาวทำให้ปัจจุบันประเทศลาวกลายเป็นประเทศ ที่มีการผลิตฝิ่นเป็นอันดับสามของโลกรองจากพม่า และ อัฟกานิสถาน (ระบบออนไลน์: <http://www.drugtext.org>)

นอกจากนั้น ยังมีการขูดรีดภาษีของประชาชนอย่างหนักทั้งภาษีที่เป็นในรูปแบบของเงินและผลผลิต รวมทั้งแรงงานซึ่งผู้ชายลาวทุกคนต้องมีพันธะในการใช้แรงงานให้กับรัฐบาลคนละ 100 วันต่อปี ได้มีการระบุไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ลาวว่าการที่ผู้ชายลาวต้องไปใช้แรงงานนั้นทำให้ต้องออกจากบ้านเป็นเวลานานจึงไม่สามารถหาเวลามาดูแลครอบครัวได้ ในจุดนี้ผู้เขียนเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจตรงที่ว่าในขณะที่ผู้ชายออกจากบ้านไปทำงานเป็นเวลานานนั้นผู้หญิงที่บ้านดำรงชีวิตอยู่อย่างไร เพราะสังคมลาวในสมัยนั้นเป็นสังคมที่การทำมาหากินนั้นยังต้องพึ่งพิงธรรมชาติเป็นอย่างมาก แต่เนื่องด้วยระบบเครือญาติยังมีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่ดังนั้นจึงไม่ค่อยกระทบด้านการทำมาหากินมากนัก อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ชายในหมู่บ้านออกไปทำงานนอกบ้านเป็นเวลานานๆ ก็น่าจะมีผลกระทบต่อผู้หญิงอยู่บ้างไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง จึงเป็นที่น่าสนใจว่าผู้หญิงต้องเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง และ ผู้หญิงจัดการกับปัญหานั้นอย่างไร

ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดสิ่งหนึ่งคือความเปลี่ยนแปลงด้านการการศึกษาที่เปลี่ยนจากการศึกษาเล่าเรียนในวัดที่สงวนไว้เฉพาะผู้ชายเท่านั้นมาเป็นการเรียนการสอนในโรงเรียน โดย

หลักสูตรการเรียนการสอนนั้นเป็นภาษาฝรั่งเศสทั้งหมดตามหลักสูตรที่ฝรั่งเศสเรียกว่าเป็น การศึกษาที่นำมาซึ่ง “ความศิวิไลซ์” ให้ประเทศลาวแต่แท้ที่จริงเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งที่ฝรั่งเศสใช้ เพื่อปกครองลาว เพราะผู้ที่สามารถเข้าเรียนได้ในช่วงแรกนั้นก็เพียงชนชั้นสูง ในปี ค.ศ. 1949 อัตราผู้ได้รับการศึกษามีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น และการเรียนการสอนก็มีเพียงระดับประถมและ มัธยม ผู้ที่ต้องการจะเรียนต่อในระดับสูงกว่าจะต้องไปเรียนต่อที่เวียดนามหรือฝรั่งเศส และ เป้าหมายของการศึกษาในสมัยนั้นเป็นไปเพื่อสร้างคนมารับใช้ในงานราชการของฝรั่งเศสเอง เนื้อหาของหลักสูตรการศึกษานั้นก็เพื่อทำให้คนลาวรู้สึกว่าเป็นเพียงผู้ที่ถูกปกครอง (colonial subject) โดยคนฝรั่งเศสเท่านั้น (Koret, 2005) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าฝรั่งเศสเองจะมี วัตถุประสงค์ในการนำการศึกษาเข้ามาในลาวแค่เพื่อรับใช้ฝรั่งเศส แต่การที่คนบางกลุ่มได้มีโอกาส เข้ารับการศึกษาโดยเฉพาะในต่างประเทศก็ทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นถูกปลูกฝังอุดมการณ์แบบ ตะวันตกเช่นอุดมการณ์สังคมนิยมและอุดมการณ์ชาตินิยมซึ่งในภายหลังได้ถูกนำมาใช้ในการ ปลดปล่อยประเทศลาวและนำอุดมการณ์เหล่านั้นมาเป็นทิศทางในการพัฒนาลาวจนถึงปัจจุบัน เช่น ท่านไกสอน พมวิหาร ที่ได้ไปเรียนที่ประเทศเวียดนาม หรือ เจ้าสุพานวงค์ ที่ได้ไปเรียนที่ฝรั่งเศส และได้นำอุดมการณ์เพื่อปลดปล่อยประเทศเข้ามาในช่วงที่เรียนต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม การที่ฝรั่งเศสเข้ามาลาวนั้นนับว่าเป็นก้าวแรกที่ผู้หญิงได้มีโอกาสได้รับการ การศึกษามากขึ้นถึงแม้ว่าในเอกสารจะไม่ได้พูดในประเด็นนี้อย่างชัดเจนว่าเป็นครั้งแรกหรือไม่ที่ ผู้หญิงได้มีโอกาสรับการศึกษา แต่เมื่อดูจากบริบทของระบบการศึกษาของลาวก่อนหน้าที่ฝรั่งเศส จะเข้ามาซึ่งมีแต่ระบบการเรียนในวัดโดยการบวชเรียนเท่านั้นซึ่งพื้นที่ส่วนนี้จะมีแต่ผู้ชายเท่านั้นที่ มีโอกาสได้เข้าถึงหรือถ้าเป็นผู้หญิงก็มีเฉพาะผู้หญิงชั้นสูงที่อยู่ในวังเท่านั้นที่มีโอกาสได้รับ การศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาในเรื่องการบ้านการเรือนหรือครัวเรือนเท่านั้น เมื่อมีการเปิดโรงเรียน ของรัฐจึงน่าจะเป็นโอกาสให้ผู้หญิงกลุ่มอื่นนอกจากในวังได้มีโอกาสรับการศึกษาด้วยเช่นกัน ถึงแม้จำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาในจำนวนร้อยละ 2 ในปี ค.ศ. 1946 ที่ได้กล่าวในเบื้องต้นนั้นไม่ได้ มีระบุไว้ว่ามีผู้หญิงหรือไม่ แต่เมื่อดูในบทความ “introduction of Lao literature” (Koret, 2004) ที่ ได้กล่าวถึงนักประพันธ์หญิง อย่าง “ดอกจำปา” และ “ดอกเกตุ” ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นนักเขียนที่อยู่ใน ช่วงที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีอิทธิพล แต่บุคคลทั้งสองเกิดในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างที่ฝรั่งเศสเข้ามา ลาวครั้งที่สองและช่วงที่สหรัฐอเมริกาเข้ามา ถึงแม้ว่าทั้งสองจะไม่อยู่ในช่วงแรกเริ่มที่มีการเปลี่ยน ระบบการศึกษาแต่การศึกษาของทั้งสองนั้นน่าจะสัมพันธ์กับช่วงนั้นอยู่บ้าง อย่างไรก็ตามเนื่องจาก โรงเรียนที่เปิดสอนนั้นมีแต่ระดับพื้นฐาน หากต้องการเรียนสูงกว่านั้นต้องไปเรียนต่อที่เวียดนาม หรือ ฝรั่งเศส ซึ่งมีความเป็นไปได้น้อยมากที่ผู้หญิงจะมีโอกาสเช่นนั้น ดังนั้นการมีโอกาสทาง การศึกษาของผู้หญิงก็ยังนับว่ายังจำกัดอยู่ในกลุ่มคนที่อยู่ในเมืองและมีฐานะเท่านั้นซึ่งทั้ง “ดอก

เทศ” และ “ดวงจำปา” ต่างเป็นลูกของข้าราชการชั้นสูงจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สามารถศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงได้

ถึงแม้ว่าการที่ฝรั่งเศสเข้ามาในลาวจะไม่ได้มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจมากนัก แต่การเข้ามาของฝรั่งเศสได้นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ถึงสิ่งที่เรียกว่า “การพัฒนา” ในลาว ถึงแม้ในความรู้สึกของคนทั่วไปโดยเฉพาะนักประวัติศาสตร์ลาวจะมองว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นมีน้อยมาก แต่หลายอย่างเกิดขึ้นในช่วงที่ฝรั่งเศสปกครองลาวนับตั้งแต่ปีค.ศ. 1893 – 1945 โดยความเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่จะมาเกิดในช่วงค.ศ. 1930 – 1940 อาจกล่าวได้ว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเพื่อผลประโยชน์ของชาวฝรั่งเศสเอง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนลาวจึงเป็นในด้านลบมากกว่าด้านบวก โดยเฉพาะนโยบายการขูดรีดภาษี และแรงงานที่ทำให้คนลาวตกอยู่ในภาวะยากจนมากขึ้น

อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงที่ฝรั่งเศสนำเข้ามาในลาวที่เรียกว่า “ความทันสมัย” ได้นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงอันใหญ่หลวงและส่งผลกระทบจนถึงปัจจุบันทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น นโยบายการปลูกฝิ่นที่ส่งเสริมให้มีการปลูกฝิ่นอย่างถูกกฎหมายจนทำให้มีการปลูกฝิ่นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะภาคเหนือของลาวจนถึงปัจจุบัน เมื่อการปลูกฝิ่นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย การปลูกฝิ่นจึงกลายเป็นปัญหาใหญ่ของการพัฒนาในลาวจนรัฐบาลต้องนำปัญหาดังกล่าวมาเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นหนึ่งในประเด็นที่องค์กรพัฒนาระหว่างประเทศให้ความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือประเทศลาวหรือการศึกษาที่ฝรั่งเศสหวังจะใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองลาวก็ได้ผลที่ต่างออกไป เหตุการณ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นในช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามานั้นได้เริ่มปรากฏชัดในเรื่องของผลกระทบในช่วงที่สหรัฐเข้ามาซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

2.2.3 การพัฒนาลาวในช่วงสงครามเย็น

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าในระหว่างช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1950 – 1970 นั้นเป็นช่วงที่ลาวได้แยกเป็นสองฝ่ายซึ่งแต่ละฝ่ายเองก็มีเขตปกครองเป็นของตนเองซึ่งแต่ละเขตนั้นได้พัฒนาไปโดยมีแนวความคิดและผู้ที่ให้การสนับสนุนแตกต่างกัน

ในส่วนของเขตที่เป็นพื้นที่ของการปกครองของฝ่ายขวาในช่วงปี 1950 ถึง 1960 นั้นเป็นช่วงที่เริ่มมีการขยายทางด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดเล็กถึงขนาดกลางโดยโรงงานส่วนใหญ่จะผลิตสินค้าเพื่อบริโภคซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสินค้าที่เฉพาะผู้ร่ำรวยเท่านั้นถึงมีสิทธิ์จับจ่ายใช้สอยสินค้าเหล่านี้ได้ แต่กลับไม่ได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมที่ตอบสนองความต้องการของคนชนบทและคนยากจนซึ่งเป็นคนส่วนมากของประเทศ (แสวงศึกษา, 1983) โดยนายทุนที่มั่งคั่งในลาวในช่วงนั้นส่วนมากเป็นคนจีนและไทย ระบบเศรษฐกิจของลาวตอนนั้นต้องขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทั้งหมด เศรษฐกิจในช่วงนั้นจึงออกมาในรูปแบบของ

การช่วยเหลือด้านกำลังทหารและการช่วยเหลือด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่สงครามเวียดนาม และสงครามเกาหลีดำเนินไปอย่างดุเดือดเพราะสหรัฐอเมริกาประกาศนโยบายการให้ความช่วยเหลือในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสกัดกั้นระบบคอมมิวนิสต์ที่กำลังขยายในแถบเอเชีย (Evan, 1999) ในระหว่างปี ค.ศ. 1950 -1954 เงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาจากสหรัฐอเมริกามีมากถึง 2,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีรูปแบบการช่วยเหลือที่เริ่มจากการจัดตั้งสภาพัฒนาแห่งชาติและการช่วยเหลือต่างประเทศในเดือนมิถุนายน ปีค.ศ. 1956 โดยสภาพัฒนาลาวมีหน้าที่ในการสร้างแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในลาว ในปีค.ศ. 1962 โดยความช่วยเหลือในการพัฒนาตามแผนดังกล่าวนี้ผู้ที่เข้าลงทุนหลักคือสหรัฐอเมริกา จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในครั้งที่หนึ่งเน้นไปที่การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน อุตสาหกรรมด้านเหมือง และในที่สุดก็เป็นผลจากการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาคือการสร้างเขื่อนน้ำจันทน์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมระหว่างปี ค.ศ. 1969 -1974 ตลอดช่วงนั้นเศรษฐกิจของลาวทั้งหมดขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือของอเมริกาทั้งหมด ถึงแม้จะมีตัวเลขแตกต่างกันไปจากเอกสารในด้านของจำนวนเงินที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่ลาวในระหว่างปี ค.ศ. 1955 – 1975 ตัวอย่างเช่นมีการระบุไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ลาวว่าในปี ค.ศ. 1955 รัฐบาลฝ่ายขวา ได้รับเงินช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาถึง 48 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเงินส่วนใหญ่จะตกลงไปสู่ทหารและนักการเมืองฝ่ายที่อเมริกาสนับสนุนอยู่โดยมีเงินเพียง 13 ล้านดอลลาร์สหรัฐเท่านั้นที่ถูกลงทุนไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและในจำนวนนี้ส่วนมากเน้นไปที่โครงการประเภทส่งเสริมการทำอุตสาหกรรมขนาดเล็กและการเกษตร (ทองสา ไชยวงศ์คำดี และ คณะ:1989) เอกสารทางการของสหรัฐอเมริกาเอง(ระบบออนไลน์: <http://www.nationsencyclopedia.com>) ระบุว่าในระหว่างปีค.ศ. 1955 – 1975 การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีอิทธิพลในลาวนั้นทำให้ การพัฒนาในลาวเกือบทั้งหมดขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาซึ่งมีจำนวนมากถึง 900 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งได้ใช้เงินไปกับการสร้างกองทัพเป็นจำนวนเงินมากที่สุดกว่ากองกำลังอื่นๆ ที่สหรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เฉพาะในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1955 – 1958 มีงบประมาณช่วยเหลือมากถึง 160 ดอลลาร์สหรัฐ การช่วยเหลือส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การจ้างที่ปรึกษาทำให้เกิดอัตราเงินเฟ้อเป็นจำนวนมากซึ่งรัฐบาลสหรัฐแก้ไขโดยการให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจโดยได้ให้เงินช่วยเหลือโดยบางส่วนมาในรูปแบบเงินสด (cash grant) เพื่อใช้ในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อแก้ไขปัญหาอัตราแลกเปลี่ยนเงิน การช่วยเหลือในจำนวนมากทั้งทางด้านการทหารและเศรษฐกิจนี้นำไปสู่การทุจริต ทั้งในฝ่ายลาวเองและผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับเงินช่วยเหลือในฝ่ายของสหรัฐอเมริกาด้วยเช่นกัน (W. Cousins and W. McCoy, 1970) นอกจากเงินช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาด้านการทหารแล้วในส่วนอื่นที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของลาวเช่น อุตสาหกรรม คมนาคม การค้า ส่วนมากจะเป็นนายทุน

ต่างประเทศเข้ามาลงทุน เช่น ผู้ลงทุนจาก จีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และไทย ซึ่งการลงทุนของต่างประเทศได้มีบทบาทในการควบคุมเศรษฐกิจของลาวมากถึง 70 – 80% โดยเฉพาะด้านธนาคารซึ่งได้กำไรจากการดิ่งเงินดอลลาร์ที่เข้ามาในรูปแบบของ การนำทุนช่วยเหลือแบบให้เปล่าไปลงทุนที่ต่างประเทศ ทำให้ค่าเงินกีบเวียงจันทน์ตกต่ำนำไปสู่วงจรของการเอาเปรียบระหว่างชาติ (ทองสา ไชยวงศ์คำดี และ คณะ:1989) ในงานเขียน “Historical Perspective on Development Assistant to Laos PDR” ของ François Guegan (2005) ได้พูดถึงการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐที่มีต่อลาวว่าการให้ความช่วยเหลือลาวของสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1954 – 1975 สามารถแบ่งเป็น 3 ช่วงหลักได้แก่ ช่วงระหว่าง ค.ศ. 1954 – 1958 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ไปในการช่วยกองกำลังทหารของฝ่ายรัฐบาลเวียงจันทน์ในการซื้ออาวุธ ซึ่งส่วนมากจะให้มาในรูปแบบของเงินสดทำให้เกิดการทุจริตทั้งในฝ่ายลาว และ เจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาเอง ช่วงที่สองระหว่างปีค.ศ. 1958 – 1964 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลฝ่ายประเทศลาวได้รับความสำเร็จในการเลือกตั้งและเริ่มมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงได้ใช้การช่วยเหลือเป็นเครื่องมือในการแทรกแซงการเมืองภายในของลาว โดยมีแนวคิดที่ว่าหากลาวประสบกับปัญหาเศรษฐกิจจะยิ่งทำให้รัฐบาลฝ่ายเวียงจันทน์ได้รับความนิยมน้อยลง และ ถูกล้มไปในที่สุด ในปีค.ศ. 1964 กองทุนเพื่อจัดการบริหารเงินตราต่างประเทศ และ แลกเปลี่ยนเงินตราได้ถูกสร้างขึ้นโดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ให้ทุนหลัก และ เป็นโครงการที่ใหญ่ที่สุดของสหรัฐอเมริกาในช่วงนั้น วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งทุนนั้นเพื่อรักษาเสถียรภาพของเงินกีบเวียงจันทน์ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นไม่ได้ผลเท่าไรนัก ดังนั้นในช่วงที่สามคือระหว่างปีค.ศ. 1964 – ค.ศ. 1974 สหรัฐอเมริกาได้หันมาให้ความสนใจต่อโครงการพัฒนา โดยโครงการที่ใช้เงินไปมากที่สุดได้แก่ โครงการเกี่ยวกับ เกษตรกรรม รองลงมาคือ ด้านชลประทาน อุตสาหกรรมตามลำดับ โดยตั้งแต่ปีค.ศ. 1964 – 1971 ทุนที่ใช้ไปในการพัฒนามีถึง 44.5%³ ส่วนอีก 55.5% นั้นถูกใช้ไปในเรื่องของความมั่นคง อย่างไรก็ตามบรรดาโครงการพัฒนาดังนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องทหาร และ ความมั่นคงไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง (Barbier อ้างใน Guegan , 2005) หรือพูดอีกอย่างหนึ่งสหรัฐอเมริกา ได้ใช้นโยบายการพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ทางการทหาร

อีกตัวอย่างที่ชัดเจนของการใช้การพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ทางการทหารคือ การสร้างฝายน้ำตื้นที่แขวงไซยะบูลี ซึ่งฝายน้ำตื้นในช่วงเวลานั้นเป็นการสร้างระบบชลประทานที่ใหญ่ที่สุด นอกจากฝายน้ำตื้นแล้วยังได้สร้างระบบชลประทานที่แขวงสาระวัน และ ปาเซซึ่งเป็นเส้นทาง Hochiminh Trail เหมือนกัน แต่ในฝายน้ำตื้นนั้นเป็นระบบชลประทานที่ใหญ่กว่ามากโดยสหรัฐอเมริกาคิดว่า เพื่อให้สามารถปลูกข้าวได้แม้ว่าจะเป็นหน้าแล้งเพื่อให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้

³ ใน 44.5% โครงการที่ถูกใช้ไปมากที่สุดคือ การสร้างถนน รองลงมาคือ งานด้านสาธารณสุข ส่วนงานด้าน ชลประธาณนั้นมีแค่ 1.9 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณการช่วยเหลือในด้านการพัฒนา

ใช้ชีวิตอย่างสงบสุข แต่การสร้างฝายน้ำตื้นไม่ได้ถูกกล่าวถึงในงานของ United State Agency for International Development (USAID) ที่ทำงานในลาวในยุคนั้นทั้งที่เป็นระบบชลประทานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ แต่ฝายน้ำตื้นกลับถูกกล่าวถึงในงานของกองทัพอเมริกันที่ทำงานในลาวแทน (ระบบออนไลน์: www.utdallas.edu/) ดังนั้นจึงไม่สามารถรู้มูลค่าที่แน่นอนในการช่วยเหลือในครั้งนั้นได้ แต่เมื่อดูจากช่วงเวลานั้นฝายน้ำตื้นเป็นระบบชลประทานที่ใหญ่ที่สุดจึงน่าจะเป็นการช่วยเหลือที่มีมูลค่ามากพอสมควร สิ่งที่ทำให้เชื่อได้ว่าการสร้างฝายน้ำตื้นนั้นเป็นไปเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ทางด้านยุทธศาสตร์ทางการทหาร โดยมีโครงการพัฒนบังน้ำคือ พื้นที่เมืองเพียงซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการนั้นเป็นพื้นที่ราบที่สามารถสร้างเป็นสนามบินได้ ประกอบกับช่วงนั้นสงครามเวียดนามกำลังดำเนินไปถึงจุดที่ตัดสินใจว่าสหรัฐอเมริกาจะแพ้หรือชนะ ถ้าหากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดระหว่างสงคราม พื้นที่ดังกล่าวอาจถูกใช้ให้เป็นฐานการบินเพื่อเชื่อมต่อกับสนามบินที่อยู่จังหวัดอุดรธานีในตอนนั้นได้ นอกจากนั้นชาวบ้านยังเล่าให้ฟังว่าพื้นที่สำนักงานฝายน้ำตื้นนั้นเคยเป็นค่ายทหาร และ เคยมีการสู้รบกันระหว่างทหารฝ่ายเวียงจันทน์ และ ฝ่ายประเทศลาวในระหว่างปี ค.ศ. 1974 – 1975 ซึ่งการที่มีทหารมาประจำอยู่ในพื้นที่นั้นน่าจะมีนัยสำคัญทางยุทธศาสตร์ของการทหารก็เป็นได้

เมื่อมองจากแผนที่แขวงไชยะบูลีเป็นจังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศไทยถึง 6 จังหวัดภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยเฉพาะในเขตโครงการที่อยู่ในเมืองเพียงที่มีภูมิประเทศที่ราบเรียบและติดกับหลายจังหวัดในไทย จากคำบอกเล่าของชาวบ้าน ในพื้นที่ป่าของต้นน้ำตื้นที่เป็นแหล่งน้ำในการสร้างชลประทานนี้สามารถเดินทางไปประเทศไทยโดยทางเท้าโดยใช้เวลาประมาณ 2-3 วันเท่านั้น เมื่อพิจารณาในด้านนี้แล้วจะเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านยุทธศาสตร์การทหารไม่น้อยเลย ซึ่งตอนนั้นสหรัฐอเมริกาเองก็ได้สร้างสนามบินที่จังหวัดอุดรธานีของประเทศไทย เมื่อมองย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์ของลาวสมัยในนั้น ช่วงนี้เป็นช่วงเดียวกันกับที่ฝ่ายซ้ายเริ่มมีบทบาทในเวทีการเมืองในในประเทศและสากลมากขึ้นรวมทั้งเขตปกครองของประเทศลาวนับวันยิ่งเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในแขวงเชียงขวางที่เป็นเขตที่มั่นอันเข้มแข็งของฝ่ายซ้ายซึ่งมีชายแดนแขวงใกล้เคียงไชยะบูลีซึ่งสหรัฐอเมริกาเองคงไม่ต้องการเสียพื้นที่นี้ให้กับฝ่ายซ้ายไปอีกแน่นอน นอกจากนั้นแขวงไชยะบูลีเองก็เป็นอีกแขวงหนึ่งที่มีจำนวนประชากรที่เป็นชนเผ่าม้งในจำนวนไม่น้อยและจากการพูดคุยกับคนในพื้นที่ทำให้ทราบว่ามีความหลายคนที่เคยเป็นทหารรับจ้างทั้งให้อเมริกาและให้ฝ่ายกองกำลังปฏิวัติ

ดังนั้นเมื่อมองทั้งในด้านภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์เป็นที่น่าชวนให้คิดว่าการเกิดขึ้นของฝายน้ำตื้นที่แท้จริงนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากความต้องการในการพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้คนใน

พื้นที่อย่างแท้จริง แต่อาจเป็นเพียงเครื่องมือที่สหรัฐอเมริกาต้องการนำกำลังทหารเข้ามาควบคุมในเขตนี้เพื่อหวังผลที่จะให้เป็นตัวแปรสำคัญในสงครามที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น

ในการสร้างฝายน้ำตาดครั้งแรกนั้นถึงแม้จะมีทุนช่วยเหลือจาก USAID แต่ยังอาศัยแรงงานของคนในพื้นที่ด้วย ในการสร้างเหมืองฝายจึงมีการจัดสรรที่ทำกินให้ชาวบ้านเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ชาวบ้านที่มาทำเหมืองโดยให้เนื้อที่ทำนาเพิ่มจากที่มีอยู่เป็นครัวเรือนละ 3 เฮกเตอร์ ในการสร้างฝายน้ำตาดในตอนนั้นนอกจากจะมีการจัดสรรทรัพยากรน้ำใหม่แล้วยังเป็นการจัดสรรทรัพยากรที่ดินใหม่อีกด้วยซึ่งการจัดสรรทรัพยากรใหม่นี้อาจเป็นไปได้ทั้งการจัดสรรตามความสัมพันธ์เชิงอำนาจในขณะเดียวกันการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติใหม่ก็อาจนำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจใหม่เช่นกัน

ขณะที่รัฐบาลฝ่ายขวาได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา เศรษฐกิจของลาวทั้งหมดในช่วงนั้นเกือบพูดได้ว่าขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาทั้งหมด ในส่วนของฝ่ายซ้ายเองก็ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศค่ายสังคมนิยมในด้านการทหาร ในด้านเศรษฐกิจของเขตปลดปล่อยเน้นในเรื่องของด้านเกษตรกรรมเพื่อให้มีความพอเพียงของคนในเขตของตัวเองโดยได้เร่งเพิ่มเนื้อที่ทำการผลิตแต่เนื่องจากมีแรงงานน้อยจึงได้จัดตั้งหน่วยแลกเปลี่ยนแรงงานซึ่งมีมากถึง 10,000 กว่าหน่วยซึ่งรูปแบบการทำงานการผลิตแบบสหกรณ์นั้นได้ดำเนินมาจนถึงช่วงที่ลาวได้รับการปลดปล่อยใหม่ นอกจากจะเน้นด้านเกษตรกรรมแล้วยังได้ลงทุนบางส่วนในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนมากอยู่ที่แขวงจำปาสักซึ่งเป็นเขตที่มั่นของเขตปลดปล่อย ส่วนมากจะเป็นไปเพื่อรับใช้กองกำลังทหารซึ่งระบบการผลิตเป็นการผลิตแบบพอเพียงเท่านั้น

เนื่องจากฝ่ายประเทศลาวได้นำอุดมการณ์สังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์ที่เน้นที่ความเสมอภาคมาดึงดูดให้ประชาชนเข้าร่วมในการต่อสู้มากที่สุด วาทกรรมความเสมอภาคระหว่างชนเผ่าและ หญิงชายได้ถูกหยิบขึ้นมาใช้ โดยในส่วนของผู้หญิงนั้นได้มีนโยบายเฉพาะ โดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาวมีนโยบายอย่างแนชัดในการปลดปล่อยผู้หญิงเพราะถือว่าจำนวนผู้หญิงมีมากกว่าครึ่งหนึ่งของพลเมืองทั้งหมด ดังนั้นผู้หญิงจึงถือว่าเป็นกำลังที่เท่าเทียมกันเพื่อสงครามแห่งการปลดปล่อยประเทศลาว (สหพันธ์แม่หญิงลาว, 2000) ผู้หญิงในช่วงนั้นจึงมีโอกาสดำเนินมีส่วนร่วมในขบวนการปลดปล่อยประเทศ ได้รับการศึกษาซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แค่ผู้หญิงในเมืองและชนชั้นสูงเท่านั้น และยัง มีโอกาสได้เข้ามาทำงานในสาขาอาชีพที่เคยเป็นของผู้ชายเช่น หมอ ครู ทหาร นักรบมากขึ้น (เหง้าศรีวัฒน์, 1993)

ประเด็นหนึ่งที่นักประวัติศาสตร์ลาวมักจะยกขึ้นมาเพื่อเป็นข้อพิสูจน์ถึงผลกระทบในด้านลบจากการล่าอาณานิคม คือเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยมีผู้หญิงเป็นตัวชี้วัดความเปลี่ยนแปลงโดยอ้างคำพูดที่ว่า “ผู้หญิงได้ล้มวัฒนธรรมอันดึกดำบรรพ์ของตน” หรือ “ยกอ้าวขึ้นฝาย ยก

หลายขึ้นขั้ว”⁴ หรือ “ผู้หญิงมีค่านิยมผิดๆ รุ่งตามเงินทอง และ หันมาเป็นโสเภณี” (เหง้าศรีวัฒน์, 1993) มักจะถูกยกขึ้นมาเพื่ออ้างถึงสภาพสังคมที่เสื่อมโทรม โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของโสเภณีที่เริ่มมีในลาวเมื่อฝรั่งเศสเข้ามาและนำโสเภณีต่างชาติเข้ามาทำงานในลาว แล้วจึงเริ่มมีโสเภณีท้องถิ่นเกิดขึ้น และมีมากขึ้นในสมัยที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาในลาว เนื่องจากการเข้ามาของต่างชาตินั้นทำให้เกิดสถานบันเทิง และ ช่องโสเภณีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของต่างชาติ และเพศวิถีที่เปลี่ยนไปซึ่งของผลกระทบจากการพัฒนาในด้านอื่นๆ ผู้ศึกษาเองเห็นว่าปรากฏการณ์การเข้ามาของคนภายนอก แล้วทำให้เกิดสถานบันเทิงรวมไปถึงช่องโสเภณีนั้นเกิดขึ้นในพื้นที่ฝายน้ำตาดด้วย แม้ว่าจะไม่ใช่การเข้ามาของคนต่างชาติเป็นจำนวนมาก ก็ตาม หรือ อัตราที่เพิ่มขึ้นของสถานบริการอาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นการเข้ามาของคนจากที่อื่นในลาว เหมือนครั้งที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาในลาวก็ตามซึ่งประเด็นนี้ผู้ศึกษาจะได้กล่าวในส่วนสุดท้ายของบทที่ 4 ว่าด้วยการพัฒนาฝายน้ำตาด และ การเกิดขึ้นของสถานบรรเทิงทางเพศ

อาจกล่าวโดยย่อได้ว่าก่อนปี ค.ศ. 1975 การพัฒนาในลาวอยู่ในเงื่อนไขที่ลาวตกเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ และ ระยะเวลาการต่อสู้เพื่อเอกราชนั้นลาวก็อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองของโลกทำให้การเมืองภายในของลาวถูกแทรกแซงจากต่างชาติอีกด้วยเช่นกัน การพัฒนาในลาวนั้นจึงเริ่มต้นในเงื่อนไขที่ว่าลาวได้ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส การพัฒนาในรูปแบบโครงการพัฒนาได้เริ่มขึ้นในยุคที่ สหรัฐอเมริกาย่นมือเข้ามาจัดการทางการเมืองของลาว แต่การเข้ามาของทั้งสองประเทศนั้นมีวัตถุประสงค์ต่างกันวัตถุประสงค์ของการพัฒนาจึงต่างกัน ในช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามามีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อมาดูแลดินทรัพยากรธรรมชาติจากลาว การพัฒนาที่เกิดขึ้นจึงมีเพียงเพื่อสนองความสะดวกต่อการปกครองลาวเท่านั้น ในขณะที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาเพื่อปราบปรามขบวนการคอมมิวนิสต์ การพัฒนาจึงถูกใช้เพื่อหวังผลทางการเมือง และการฝายน้ำตาดเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนอย่างหนึ่งของการพัฒนาเพื่อหวังผลทางการเมือง

ในงานเขียนของสตรีนิยม มักจะชี้ให้เห็นว่าผลกระทบจากขบวนการล่าอาณานิคมและขบวนการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยประเทศชาตินั้นส่งผลกระทบต่อผู้หญิง และ ผู้ชายต่างกัน ผู้หญิงในประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมนั้นมักจะถูกมองในฐานะที่เป็นวัตถุทางเพศที่น่าค้นหา ในขณะที่ผู้หญิงที่มาจากประเทศเจ้าอาณานิคมนั้นทำงานรับใช้รัฐบาลของตน ในการทำงานในประเทศเมืองขึ้นของพวกเธอนั้นได้มีส่วนในการเปลี่ยนอุดมการณ์ความเป็นหญิงในประเทศนั้นด้วย ในขณะที่ขบวนการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของประเทศนั้น ผู้หญิงมักจะถูกยกขึ้นมาเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการต่อต้านอาณานิคม แต่ในขบวนการของการต่อสู้ที่ผู้หญิงกลับไม่ได้อยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เท่าเทียมกับผู้ชาย

สำหรับผู้หญิงลาวเองก็ถูกมองจากชาวต่างชาติในฐานะที่เป็นวัตถุทางเพศในช่วงที่ตกเป็นเมืองขึ้น ถึงแม้ในขบวนการต่อสู้จะมีนโยบายที่ชัดเจนสำหรับผู้หญิงแต่ก็เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นเพื่อนำผู้หญิงเข้ามาในขบวนการต่อสู้เท่านั้น ถึงแม้จะดูเหมือนว่าผู้หญิงจะมีโอกาสเข้ามาทำงานมีบทบาทเหมือนกับผู้ชายแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงเข้ามาในฐานะที่เท่าเทียมกับผู้ชาย หรือประเด็นผู้หญิงได้ถูกนำมาพิจารณาอย่างแท้จริง

2.2 การพัฒนาในลาวหลังปี ค.ศ. 1975

2.2.1 การพัฒนาในระบบเศรษฐกิจ แบบรวมศูนย์ (ค.ศ.1975 – 1986)

หลังจากปี ค.ศ.1975 ชัยชนะของฝ่ายซ้ายซึ่งเป็นฝ่ายที่ยึดมั่นในอุดมการณ์แบบสังคมนิยมของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน รัฐได้นำพาการพัฒนาประเทศตามเส้นทางสังคมนิยมบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าประเทศสามารถเดินไปตามเส้นทางสังคมนิยมได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านขั้นตอนของการเป็นทุนนิยม

ปัญหาเร่งด่วนในตอนนั้นคือการ “รักษาบาดแผลจากสงคราม” ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคหลักของการพัฒนาประเทศชาติเนื่องจากประเทศได้รับผลกระทบจากสงครามอย่างมาก ส่วนข้อด้อยอื่นๆ ก็คือประเทศลาวยังเป็นประเทศที่พึ่งพิงตัวจากสงครามทุกสิ่งทุกอย่างต้องเริ่มสร้างใหม่ และเนื่องจากลาวเป็นประเทศที่ยังไม่ผ่านระบบทุนนิยมทำให้พื้นฐานเศรษฐกิจของลาวนั้นเป็นการผลิตเพียงเล็กน้อยที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม รัฐมองว่าภายใต้การก่อสร้างตัวใหม่นั้นประเทศลาวก็ยังมีสิ่งที่เรียกว่า “ท่าแสง” หรือ ศักยภาพนั่นเอง ท่าแสงของการพัฒนาประเทศก็คือการที่ประเทศลาวเป็นประเทศที่ยังมีทรัพยากรธรรมชาติมากมายเพื่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาด้านเกษตรกรรมและการใช้ทรัพยากรภายในประเทศจึงเป็นสิ่งที่รัฐให้ความสำคัญมากที่สุดในช่วงเวลานั้นอีกครั้ง โดยในกองประชุมของพรรคสมัยที่สองได้เน้นความสำคัญของการพัฒนาในด้านนี้ในมติที่ 4 มติที่ 5 มติที่ 6 และ มติที่ 7 และย้ำอีกครั้งในการประชุมพรรคครั้งที่สามโดยเน้นให้เห็นความสำคัญของการสร้างเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่มุ่งไปที่การใช้ทรัพยากรที่มีในลาวโดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมและป่าไม้โดยได้ระบุว่า

“...จุดค้นเสริมขยายอย่างสุดขีดทุกความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ โดยก้าวขึ้นจากการเกษตรกรรม – ป่าไม้ เอกการขยายเกษตรกรรม ป่าไม้ เป็นพื้นฐานในการขยายอุตสาหกรรม คัดแปลเศรษฐกิจธรรมชาติ และนำเอาการผลิตแบบน้อยก้าวขึ้นสู่การผลิตใหญ่ในสังคมนิยมที่ละก้าว ปฏิบัติการหันเป็นอุตสาหกรรมที่ระกล้าวเป็นจุดหนัก เอาการหันเป็นอุตสาหกรรมสังคมนิยมเป็นศูนย์กลาง ในสมัยข้ามผ่าน แนใส่การ

ขยายกำลังการผลิต ก่อสร้างและปรับปรุงการพัวพันแห่งการผลิตสังคมนิยมอย่างบ่อ
หยุดยั้ง ทำให้ประเทศลาวเป็นประเทศที่มีการกลืนกรรมป่าไม้และ อุตสาหกรรมขยายตัว
สร้างชีวิตอันอึดมั่นล้ำลึก และ สมบูรณ์ เบิกบานม่วนซื่นให้แก่ประชาชนเผ่าต่างๆ ลบ
ล้างละบอบบูชิตดินอย่างตลอดการ...”

มติของประชุมของพรรคสมัยที่สอง อ้างใน สุนต และ คณะ 2000

นอกจากนั้นท่าแสงที่กล่าวมาแล้วนั้นยังมีลักษณะพิเศษของสังคมนิยมที่ถือว่าเป็น
อุปสรรคต่อการพัฒนาในลาวก็คือประเทศลาวนั้นไม่ได้ผ่านการเป็นประเทศทุนนิยมจึงยังไม่มี
พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจมากนัก นอกจากนี้ที่ผ่านมามีประเทศลาวยังคงเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ
โดยตลอด ทำให้ไม่มีโอกาสพัฒนาประเทศ อีกทั้งระดับความรู้ของประชาชนคนลาวนั้นยังต่ำ
ดังนั้นเพื่อก้าวเข้าไปสู่ความเป็นสังคมนิยมจึงมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาด้านเทคนิคการ
เกษตรกรรมมากขึ้น

นอกจากการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาเกษตรกรรมแล้วยุทธศาสตร์อย่างหนึ่งสำหรับการพัฒนา
ลาวในเวลานั้นก็คือใช้รูปแบบการผลิตแบบสหกรณ์ เพื่อการใช้ทรัพยากรให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด
ทรัพย์สินส่วนบุคคลในตอนนั้นรัฐเป็นผู้คุ้มครองทั้งหมดรวมทั้งโรงงานและธุรกิจของเอกชนใน
เขตเวียงจันทน์ได้ถูกยึดเป็นของรัฐหมด

เศรษฐกิจของลาวในช่วงนี้จึงต้องอาศัยด้านการเกษตรกรรมเท่านั้นโดยในช่วงนั้น
รายได้จากเกษตรกรรมคิดเป็น 80% ของรายได้ทั้งหมดของประเทศ อย่างไรก็ตามการเกษตรกรรม
ช่วงนั้นยังต้องอาศัยการผลิตแบบที่ยังพึ่งพิงธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ดังนั้นรายได้จึงไม่เพียงพอที่จะ
ทำให้เศรษฐกิจของลาวมั่นคงได้นอกจากนั้นรายได้หลักที่ได้ส่วนใหญ่ยังมาจากการขายไม้ซึ่งเป็น
ทรัพยากรที่ประเทศลาวในช่วงนั้นมีอยู่อย่างมากมายคือมีพื้นที่ป่ามากถึง 60%

เมื่อฝ่ายที่มีอำนาจหลังการปลดปล่อยประเทศลาวนั้นเลือกที่จะเดินตามเส้นทางสังคมนิยม
ทำให้สหรัฐอเมริกาถอนเงินทุนช่วยเหลือลาว ถึงแม้ว่าเงินช่วยเหลือส่วนใหญ่ของ
สหรัฐอเมริกาจะเข้าไปในเรื่องของการทหารดังที่กล่าวไปแล้วในเบื้องต้น แต่เม็ดเงินจำนวนนั้นก็มี
ความสำคัญไม่น้อยกับระบบเศรษฐกิจของลาว ดังนั้นเมื่อสหรัฐได้ถอนกำลังการช่วยเหลือออกจาก
ลาวจึงทำให้ระบบเศรษฐกิจของลาวมีปัญหา และด้วยระบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน
ระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคโดยเฉพาะไทย หลายประเทศจึงมองว่าประเทศลาวปิดตัวเองแต่
ในทัศนะของลาวกลับคิดว่าตนต่างหากที่ถูกปิดกั้นทางด้านเศรษฐกิจ และด้วยสภาพการถูกปิดกั้น
ทางเศรษฐกิจดังกล่าวประกอบกับการขาดความช่วยเหลือจากสหรัฐ ระบบเศรษฐกิจของลาวจึง
ได้รับความเสียหายอย่างมาก ทำให้ลาวขาดสินค้าอุปโภคบริโภคและเกิดภาวะเงินเฟ้อจนต้อง

เปลี่ยนจากเงินกิบเวียงจันทน์มาเป็นเงินกิบที่ใช้กันในปัจจุบัน ในระยะนั้นสงครามเย็นจะเริ่มลดความรุนแรงลงบ้างแล้วแต่ก็ถือว่ายังไม่ยุติ และเนื่องด้วยประเทศลาวเองมีระบอบการปกครองที่แตกต่างกันทำให้ทั้งลาวและเพื่อนบ้านเองต่างมีท่าทีที่ต้องระมัดระวัง ด้วยเหตุต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เองทำให้ประเทศลาวในช่วงนั้นพบความลำบากในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมากเพราะไม่สามารถนำเข้าสินค้าหรือสิ่งของจากการช่วยเหลือจากประเทศสังคมนิยมด้วยกัน (แสวงศึกษา 1983)

ด้วยระบอบการปกครองที่แตกต่างจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและประเทศลาวเองก็เป็น “ประเทศด้านหน้า” ของค่ายสังคมนิยม ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้การดำเนินนโยบายการต่างประเทศรวมทั้งการค้ากับต่างประเทศต้องเป็นไปอย่างรอบคอบ การพัฒนาของลาวจึงอาศัยแต่ความช่วยเหลือจากประเทศสังคมนิยมด้วยกันเท่านั้น นโยบายการต่างประเทศของลาวก็เน้นแค่เพียงประเทศสังคมนิยมโดยให้ความสำคัญกับประเทศ เวียดนาม และ กัมพูชาที่ถือเป็นประเทศที่ร่วมต่อสู้กับศัตรูคนเดียวกัน รวมถึงประเทศสหภาพโซเวียต และประเทศต่างๆ ที่ทำตัวเป็นกลางหรือที่เรียกว่า “ประเทศผู้รักสันติภาพ” ด้วยเหตุที่ความสัมพันธ์กับต่างประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัดเช่นนี้ จึงทำให้การช่วยเหลือจากสากลก็มีอยู่น้อยตามไปด้วย อาจกล่าวได้ว่า ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือหลักแก่ลาวก็คือ สหภาพโซเวียต และ เวียดนาม โดยมีการช่วยเหลือในระหว่างปี ค.ศ. 1981 – 1985 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติครั้งที่หนึ่ง โดยเวียดนามได้ให้ความช่วยเหลือในด้านเสบียงอาหารเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งในระหว่างปีค.ศ. 1981 – 1975 นอกจากนั้นยังให้การช่วยเหลือด้านการสร้างถนน โรงเรียน สถานือนามัย โดยเฉพาะในแขวงตามชายแดนที่มีไม้มาก ส่วนสหภาพโซเวียตนั้นได้ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาเกษตรกรรมให้ทันสมัยโดยได้ให้ในรูปแบบของเครื่องจักรกลต่างๆ และสร้างโรงงานผลิตเครื่องมือการเกษตรที่ทันสมัย นอกจากนั้นยังได้ช่วยสร้างโรงพยาบาลรวมไปถึงการปรับปรุงเขื่อนน้ำจันทน์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าส่งขายต่างประเทศ

ถึงแม้ลาวจะได้รับความช่วยเหลือจากประเทศสังคมนิยมต่างๆ แต่การช่วยเหลือดังกล่าว นั้นไม่ได้ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศที่ให้ความช่วยเหลือและประเทศลาว ถึงแม้การช่วยเหลือนั้นจะอยู่ในคำพูดที่ว่า “ความสัมพันธ์แบบอาณานิคม” หรือว่า “ความสัมพันธ์แบบเพื่อนมิตรผู้รักสันติภาพ” แต่ในความจริงแล้วเมื่อเทียบกับประเทศเหล่านี้ โดยเฉพาะสหภาพโซเวียต ความสัมพันธ์แบบลำดับชั้น (hierarchy) ที่ประเทศลาวนั้นอยู่ในฐานะของการเป็นรอง

ในระหว่างปีค.ศ 1975 – ค.ศ.1986 ได้มีนโยบายที่ออกมาเพื่อให้ผู้หญิงได้มีโอกาสในการศึกษาเช่น การมีโรงเรียนเด็ก ส่วนในระหว่างปีค.ศ. 1980 นั้นโครงการเกี่ยวกับผู้หญิงจะเป็นใน

รูปแบบของการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ เพื่อช่วยงานของผู้หญิง การฝึกอบรม และ จัดตั้งกองทุน เพื่อการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ หัตถกรรม การวางแผนครอบครัว การดูแลสุขภาพ แม่ และ เด็ก และ โภชนาการ ธนาคารข้าว ฝึกอบรมด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิผู้หญิง ฝึกอบรมด้านภาษา การรักษา วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม ฝึกอบรมการวางแผนพัฒนาให้พนักงานของ สหพันธ์แม่หญิงในระดับเมือง ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นรูปแบบการพัฒนาแบบที่เป็นเพียงแค่การนำผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาแต่ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายที่ไม่เท่าเทียมกัน ผลก็คือถึงแม้จะมีการให้โอกาสผู้หญิงแต่ผู้หญิงก็ไม่สามารถได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองเท่าที่ควร เพราะยังมีการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงด้วยเหตุผลความเชื่อแบบเดิม เช่น ผู้หญิงจะไม่ได้รับการอนุญาตให้ออกทำงานต่างแขวงหรือต่างประเทศได้ การเลือกปฏิบัติเห็นได้ชัดจากการทำนาแบบสหกรณ์โดยเฉพาะในชนบทที่ผู้หญิงมักจะได้คะแนนน้อยกว่าผู้ชาย ทั้งที่ในความเป็นจริงผู้หญิงทำงานเท่ากับผู้ชาย แถมยังต้องทำงานในบ้านอีกด้วย ผู้หญิงยังเป็นผู้ผลักดันให้คนในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์แต่กลับไม่ได้รับการยอมรับในบทบาทดังกล่าว

2.2.2 การพัฒนาในลาวภายใต้ “จินตนาการใหม่”

ปี ค.ศ. 1986 นับว่าเป็นอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งที่เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศลาว เมื่อรัฐบาลได้ตัดสินใจประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ (new thinking) ซึ่งเป็นชุดนโยบายที่ถูกนำมาใช้เพื่อการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งทางด้านการเมือง และ เศรษฐกิจ ซึ่งในด้านเศรษฐกิจนั้นรวมไปถึงกลไกตลาดใหม่ (New Economic Mechanism – NEM) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เกิดขึ้นทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายในคือการผลิตแบบรวมศูนย์ โดยเฉพาะการผลิตในรูปแบบสหกรณ์นั้นไม่ได้รับผลตามที่คาดไว้เนื่องจากชาวนาหลายคนถือว่าการทำงานให้สหกรณ์นั้นไม่เกิดประโยชน์แก่ตัวเอง อีกปัจจัยที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญคือการปรับเปลี่ยนท่าทีตามประเทศสังคมนิยมต่างๆ ที่ต่างก็ได้เริ่มปรับตัวเพื่อให้เข้ากับกระแสทุนนิยมของโลกไม่ว่าจะเป็นนโยบาย Doimoi ของเวียดนาม porestoica ของสหภาพโซเวียต รวมถึงการปฏิรูปทางด้านเศรษฐกิจของจีน (คณะโฆษณารวมศูนย์กลางพรรค, 2006)

แนวความคิดนี้ได้เริ่มถูกนำมาพิจารณาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 ในการประชุมศูนย์กลางพรรคครั้งที่ 7 สมัยที่ 2 ของพรรคประชาชน ปฏิวัติลาวโดยได้เริ่มมีการหารือและรับรองมติเกี่ยวกับ “บางปัญหาใหญ่ทางด้านเศรษฐกิจ” และ “การหันไปสู่กลไกคุ้มครองเศรษฐกิจแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพ” โดยได้เริ่มหารือเกี่ยวกับความเป็นไปได้เกี่ยวกับการขยายการค้า การเปิดตลาด และการพัวพันเศรษฐกิจกับภายนอก (ซึ่งหมายถึงประเทศอื่นที่ไม่ใช่แค่ประเทศจากค่ายสังคมนิยม) แต่ยังคงอยู่ในช่วงเตรียมการยังไม่ได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการจนเมื่อปีค.ศ. 1986 จึงได้เริ่มมีการ

ประกาศอย่างเป็นทางการ โดยการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ได้ถือเอาบทเรียนจากหลายประเทศที่ผ่านมา โดยมองว่าบทเรียนจากประเทศจีนเป็นบทเรียนที่ดีเนื่องจากถึงแม้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจแต่ยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์สังคมนิยม และกระบวนการปกครองแบบพรรคเดียวทำให้ยังรักษาอุดมการณ์สังคมนิยมไว้ได้อยู่ต่างกับโซเวียตที่ปล่อยให้เกิดขึ้นหลายพรรคการเมืองหลังการปฏิรูปเศรษฐกิจซึ่งไปสู่การปฏิเสธสังคมนิยมและนำไปสู่การล่มสลายของสหภาพโซเวียตในที่สุด (คณะโฆษณอบรมศูนย์กลางพรรค, 2006)

ภายใต้้นโยบายการเปลี่ยนแปลงใหม่หรือ “จินตนาการใหม่” ที่พรรคเรียกว่า “ภารกิจเปลี่ยนแปลงใหม่” นั้นรัฐได้พยายามสร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับเส้นทางก้าวเข้าสู่สังคมนิยมของประเทศใหม่โดยการยอมรับว่าการจะก้าวเข้าสู่สังคมนิยมนั้นจำเป็นต้องผ่านการเป็นทุนนิยมก่อน เพื่อสร้างปฐมปัจจัยในการเป็นสังคมนิยมและมีความจำเป็นที่ต้องยอมให้ภาคเอกชนเข้ามาถือสิทธิ์ในการครอบครองทรัพย์สินและมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังที่ปรากฏในเอกสาร “20 ปีแห่งภารกิจเปลี่ยนแปลงใหม่” ที่ระบุว่า

พร้อมกับการเปลี่ยนกลไกการตลาดแบบใหม่นั้นได้มีการสร้างความรับรู้ใหม่เกี่ยวกับลัทธิสังคมนิยมและเส้นทาง การไปสู่สังคมนิยมโดยยึดมั่นในหลักคำพูดที่ว่า “ทุก ประชาชาติล้วนแต่ก้าวเข้าสู่สังคมนิยมไม่ได้หมายความว่าประชาชาติใดๆ จะไปถึงจุดหมาย นั้นด้วยกันด้วยมาตรการที่เหมือนกันทุกอย่าง ” ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีข้อกำหนดลักษณะของ การปฏิวัติในระยะใหม่ว่าเป็นการปฏิวัติที่อยู่ในระยะการปรับปรุงขยายและบูรณะ ขบวนการประชาธิปไตยประชาชนข้ามผ่านสู่สังคมนิยมที่ละก้าว หมายความว่าลักษณะ พื้นฐาน ลักษณะประชาธิปไตยประชาชนก้าวเข้าสู่สังคมนิยมการปฏิวัติในประเทศเรา ในปัจจุบันอยู่ในภาวะแห่งการสืบต่อสร้างและขยายระบบประชาธิปไตย ประชาชน สร้าง ปฐมปัจจัยเพื่อก้าวเข้าสู่สังคมนิยมที่ละก้าว

เพื่อให้ภารกิจเปลี่ยนแปลงใหม่นี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องได้มี การเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจอันใหม่เกี่ยวกับนโยบายการเปลี่ยนแปลงนี้ไว้คือ

ข้อขัดแย้งพื้นฐานในสังคมประเทศลาว

ความรู้เก่า ข้อขัดแย้งพื้นฐานคือความขัดแย้งระหว่างเส้นทางสังคมนิยมและทุนนิยม ด้วยเหตุนี้การแก้ไขปัญหาจึงมุ่งเน้นไปที่การลบล้างส่วนเศรษฐกิจ รูปแบบกรรมสิทธิ์ เอกเทศ เอกชน หรือแก้ไขเศรษฐกิจเหล่านั้นให้ถูกต้อง เป็นการถือกรรมสิทธิ์สองรูปแบบ คือของรัฐและของส่วนรวมเพื่อบรรลุจุดหมายสังคมนิยมโดยไม่ผ่านทุนนิยม

ความรู้ใหม่ ในประเทศลาวความขัดแย้งที่สำคัญคือความขัดแย้งระหว่างกำลังการผลิต ยังล่าหลัง กับความต้องการแห่งการขยายการผลิต ตอบสนองความต้องการทุกด้านของ

สังคมที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน การแก้ไขจึงต้องปลดปล่อยกำลังการผลิตทำให้การผลิตได้รับการขยายตัวอย่างไม่หยุดยั้งด้วยการทำให้หลายภาคส่วนเศรษฐกิจธรรมชาติเป็นเศรษฐกิจสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นสร้างความสอดคล้องระหว่างการผลิตกับกำลังการผลิต

แนวคิดเกี่ยวกับระบบกรรมสิทธิ์

ความรู้เก่า เพื่อก้าวเข้าสู่สังคมนิยม เศรษฐกิจต้องเหลือเพียงสองรูปการ คือกรรมสิทธิ์ทั่วไปของชน(รัฐ) และกรรมสิทธิ์แบบส่วนรวม ดังนั้นจึงต้องกำจัดเศรษฐกิจและการคุ้มครองกรรมสิทธิ์รูปแบบอื่นให้หมดไป

ความรู้ใหม่ โครงสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยมในระบบประชาธิปไตยประชาชนคือโครงสร้างประกอบเศรษฐกิจที่มีหลายรูปและการถือครองกรรมสิทธิ์หลายรูปแบบของเศรษฐกิจในหลายระดับและขนาดที่แตกต่างกันนอกจากกรรมสิทธิ์ของรัฐและส่วนรวมแล้วรัฐยังรับรู้กรรมสิทธิ์และเศรษฐกิจอื่นที่เสมอภาคในทางกฎหมาย ได้แก่ เศรษฐกิจของรัฐ เศรษฐกิจแบบเอกเทศ เศรษฐกิจเอกชน เศรษฐกิจร่วมของประชาชน เศรษฐกิจหุ้นส่วน เศรษฐกิจครอบครัวของพนักงาน เศรษฐกิจร่วมมือกับต่างประเทศ ฯลฯ ดำเนินไปโดยการร่วมมือ ร่วมสัมพันธ์และแข่งขันภายใต้กฎหมาย

(คณะโฆษณอบรมศูนย์กลางพรรค, 2006)

จากเนื้อข้างบนอาจสรุปได้ว่าเนื้อหาหลักของ “จินตนาการใหม่” แบ่งเป็นสองประการคือ

- การนำพาประเทศชาติไปสู่ความเป็นสังคมนิยมที่ต้องผ่านระบบทุนนิยม
- ระบบเศรษฐกิจได้กระจายไปให้หลายส่วนทั้งในภาคเอกชนและประชาชนโดยที่รัฐเป็นเพียงแค่ผู้ที่คอยดูแลให้อยู่ในระเบียบกฎหมายเท่านั้น และ ปล่อยให้ระบบเศรษฐกิจเป็นไปตามระบบของตลาด

ซึ่งก็คือการยอมให้ทุนนิยมเข้ามา ซึ่งระบบทุนนิยมนั้นได้กระจายไปทั่วโลก อย่างไรก็ตามในหลายส่วนของโลกเองก็เริ่มมีกระแสต่อต้านทุนนิยมไม่ให้ขยายได้อย่างสะดวกสบายนัก เช่น ขบวนการเพื่อสิ่ง แวดล้อม ขบวนการสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงการต่อต้านจากขบวนการของผู้นิยมด้วย ที่ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวาทกรรมการพัฒนาซึ่งลาวเองก็ได้รับเข้ามาในช่วงต่อมาเช่นกัน

ภายหลังการประกาศนโยบาย NEM (National Economic Mechanic) แล้วทั้งนโยบาย กฎหมาย คำสั่ง ข้อกำหนดหลายอย่างได้ทยอยออกมาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาต่างๆรวมทั้งการมีรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศในปี ค.ศ. 1991 คำขวัญของประเทศจาก “สันติภาพ เอกภาพ เอกภาพ สังคมนิยม” ก็ได้เปลี่ยนมาเป็น “สันติภาพ เอกภาพ ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวรอน”

ซึ่งทำให้ดูเหมือนน้ำหนักของความรู้สึกของการเป็นสังคมนิยมลดลง และก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

ในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสำหรับห้าปีครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1986 - 1990 รัฐยังได้วางแผนสำหรับปี 2000 โดยได้กำหนดให้มี 12 แผนงานที่มีเป้าหมายในการแก้ไขความยากจนได้แก่:

1. แก้ไขปัญหาหunger และอาหารบนพื้นฐาน และการขยายตัวทางด้านเกษตรกรรม
2. จำกัด และก้าวไปถึงการยุติการทำไร่เลื่อนลอยโดยพื้นฐาน
3. สร้างโครงสร้างการประกอบเกษตรกรรม - ป่าไม้ - อุตสาหกรรมที่สมเหตุสมผลให้เป็นตัวเป็นตนขึ้นในเบื้องต้น
4. ดำเนินการแบ่งเขตเศรษฐกิจ วางแผนกำหนดเกี่ยวกับการค้าขนบทและในเมือง
5. ขยายการคมนาคมขนส่ง และติดต่อสื่อสาร
6. นำใช้ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์-เทคนิค จัดตั้งงานสำรวจพื้นฐาน
7. ปรับปรุงและเพิ่มบทบาทการเป็นเจ้าพาทางของขอบเขตเศรษฐกิจของรัฐขยายของเขตเศรษฐกิจแบบสหกรณ์
8. ปรับปรุงระบบการร่ำสังคมอย่างรอบคอบ และขยายให้เข้มแข็ง
9. ออกแรงปรับปรุงการเงิน และเงินตราให้มั่นคง
10. ขยายการพัวพันทางด้านเศรษฐกิจกับต่างประเทศ
11. ก่อสร้างกฎหมายสังคมให้เป็นตัวเป็นตนขึ้น
12. ขยายการศึกษาวัฒนธรรม สาธารณะสุข

หากมองในเนื้อหาของทั้งสิบสองแผนงานนั้นคือการพยายามหันจากการผลิตแบบพึ่งตนเองมาเป็นการผลิตเป็นสินค้าโดยอาศัยเทคโนโลยี สมัยใหม่ และ ความช่วยเหลือจากต่างชาติ นั่นเองโดยเฉพาะความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่มีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาประเทศลาว

ในช่วงการประกาศนโยบายเปลี่ยนแปลงกลไกเศรษฐกิจใหม่นั้นรัฐบาลลาวได้รับการช่วยเหลือจากธนาคารโลกภายใต้โครงการทุนกู้ยืมเพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (Structural Adjustment Credit) (ระบบออนไลน์: www.worldbank.org) เพื่อใช้เข้าในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจตามแผนงานต่างๆดังที่กล่าวมานั้นมากถึง 40 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี ค.ศ.1989 และได้รับเพิ่มอีกในปี ค.ศ. 1991 ในจำนวนเท่ากัน(word bank: 2006)

เพื่อรองรับการเปลี่ยนจากการผลิตแบบเพื่อเลี้ยงตัวเองในเมื่อก่อนมาเป็นการผลิตเพื่อให้เป็นสินค้าขายออก รัฐบาลลาวได้ปรับเปลี่ยนกฎและ ข้อบังคับต่างๆให้สอดคล้องต่อการลงทุนต่างประเทศ

เช่น การออกกฎหมายการลงทุน การเก็บภาษี นอกจากการลงทุนจากต่างประเทศแล้วรัฐบาลลาวยังได้เปิดรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและองค์กรพัฒนาต่างประเทศทั้งในด้านเงินทุน และ ด้านเทคนิค องค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรได้เริ่มเข้ามาทำงานในลาวมากขึ้นถึงแม้ว่าจะมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานอยู่ในลาวทั้งองค์กรที่ไม่สังกัดรัฐอย่าง CISE (Cooperation pour les International Development et la Solidarite) ของฝรั่งเศส QUAKER (The Religious Society of Friend) ของสหรัฐอเมริกา หรือ องค์กรที่เป็นของสหประชาชาติ แต่องค์กรเหล่านี้ก็ได้เริ่มกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบโครงการพัฒนาหลายโครงการหลังช่วงที่ลาวดำเนินนโยบายจินตนาการใหม่นี้เอง ในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 19 ลาวได้เริ่มเข้าสู่ระบบการตลาดมากขึ้น จุดเปลี่ยนที่สำคัญคือในปี ค.ศ. 1994 ได้มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทยลาว ซึ่งเป็นการเปิดเส้นทางในการติดต่อกับต่างประเทศ การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับสากลที่มากขึ้นนั้นทำให้เศรษฐกิจของลาวเริ่มดีขึ้นโดยเฉพาะระหว่างปี ค.ศ. 1991 – 1999 ซึ่งมีระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจถึง 6.7%

ผลกระทบอย่างหนึ่งที่มีต่อผู้หญิงในช่วงการประกาศนโยบายกลไกเศรษฐกิจใหม่นี้คือผู้หญิงจำนวนมากที่เคยได้รับการสนับสนุนจากรัฐให้ทำงานในช่วงปลดปล่อยประเทศใหม่นั้นได้ออกมาทำธุรกิจของครอบครัว และ ค้าขายมากขึ้น ถึงแม้ว่าการที่ผู้หญิงออกมาทำธุรกิจมากขึ้นทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในฐานะผู้นำรายได้มาสู่ครอบครัวมากขึ้น แต่มองอีกมุมหนึ่งการที่มีแต่ผู้หญิงออกมาทำงานด้านนี้เพราะผู้หญิงไม่สามารถแข่งขันกับผู้ชายในส่วนของการทำงานกับรัฐมากกว่าผู้หญิงส่วนมากจึงตัดสินใจออกมาเพื่อเปิดโอกาสให้สามีได้มีโอกาสอย่างเต็มที่ในการสร้างอำนาจจากการทำงานกับรัฐ

ในช่วงนี้เอง ฝ่ายน้ำตานที่เคยถูกทิ้งไว้นานเนื่องจากไม่มีงบประมาณเพียงพอในการบำรุงรักษาได้ถูกให้ความสนใจอีกครั้งโดยได้รับความสนใจจากองค์กรพัฒนาสากลอย่าง โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ(United Nation Development Programme – UNDP) และกองทุนเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Capital for Development Fund – UNCDF) โดยได้รับเงินทุนอีกส่วนหนึ่งจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ โดยให้ทุนผ่าน UNDP โดยได้เริ่มโครงการฟื้นฟูระบบชลประทานฝ่ายน้ำตาน (Rehabilitation of Nam Tan Perimeter) โดยมีทุนสำหรับโครงการทั้งหมด 5,992,075 ดอลลาร์สหรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อ

- เพิ่มความสามารถให้กับองค์กรที่ได้รับผลประโยชน์ ในด้านการจัดการและการผลิต

- เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในเขตชลประทานให้ทันสมัย และเพิ่มเขตชลประทาน และ การจัดการชลประทาน
- เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับแขวงและเมืองในการให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำ ในชนบท

กิจกรรมหลักของโครงการกิจงานด้านก่อสร้างในส่วนคลองเหมืองย่อยขึ้นสอง และ ถนนเข้าหมู่บ้านโดยในส่วนนี้ได้จ้างบริษัทเอกชนต่างชาติ และ ได้ร่วมมือกับสถานียทดลอง การเกษตรที่มีอยู่แล้วในการส่งเสริมด้านการเกษตร และ ช่วยเหลือด้านเทคนิคการจัดการ ชลประทานให้กับกลุ่มผู้ใช้น้ำ และ ในช่วงท้ายของโครงการในปี ค.ศ. 1997 ได้มีการจัดตั้งสมาคม ผู้ใช้น้ำฝายน้ำตาน และ ได้มอบเงินส่วนหนึ่งที่เหลือจากงบประมาณของโครงการให้เป็นกองทุน หมุนเวียนหมู่บ้านโดยให้สหพันธ์แม่หญิงเมืองเป็นผู้ดูแล (ระบบออนไลน์: www.uncdf.org) ซึ่ง กิจกรรมทั้งหมดเหล่านี้ที่แท้จริงแล้วคือการสร้างปัจจัย และ แรงจูงใจเพื่อกระตุ้นในการผลิตให้ได้ จำนวนมากขึ้นเพื่อให้เป็นสินค้านั่นเอง

2.2.3 ยุทธศาสตร์ “Land Lock” สู่ “Land Link”

หลังจากมีการแก้ไขโครงสร้างต่างๆแล้วเราก็ได้เข้าร่วมองค์การระดับสากลมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการแม่น้ำโขงที่เข้าร่วมในปี ค.ศ. 1992 หรือแม้แต่ ASEAN ซึ่งทำให้ลาวเข้าระบบเศรษฐกิจภูมิภาคจนทำให้เกิดแนวความคิดการเปลี่ยนประเทศจากประเทศ Land Lock to Land link ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนจากข้อจำกัดของประเทศในการคมนาคมที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล มาเป็นความได้เปรียบในการเป็นประเทศเชื่อมระหว่างประเทศต่างๆในภูมิภาคโดยเฉพาะใน ภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง แนวความคิดดังกล่าวได้เริ่มในปีค.ศ. 1991 ที่ได้มีการเปลี่ยนชื่อจาก Mekong Committee มาเป็น Mekong River Commission โดยรัฐบาลญี่ปุ่น และ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่ง เอเชีย ได้เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาอินโดจีนและอนุภาคน้ำโขง และนับตั้งแต่ปี 1992 เป็นต้นมาด้วยการช่วยเหลือของธนาคารแห่งเอเชียบรรดาสมาชิกในอนุภาคพื้นดังกล่าวได้เข้าร่วมโครงการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและยังได้เสนอแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เรียกว่า GMS Programes ซึ่งได้ให้ความสำคัญในด้าน คมนาคมขนส่ง พลังงาน โทรคมนาคม สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวด้วยยุทธศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ที่เป็น ศูนย์กลางในแผ่นดินใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนั้นยังมีโครงการ “เขตสี่เหลี่ยม พัฒนา” อันได้แก่เส้นทางสี่เหลี่ยมตะวันออกนั้นเพื่อเชื่อมต่อประเทศไทย กับ มณฑล ยูนนาน โดย

ผ่านเส้นทางจากแขวงบ่อแก้วไปบ่อเต็นแขวงหลวงน้ำทาของลาว นอกจากนั้นยังมีเส้นทางตะวันออก สู่ตะวันตกทำให้บทบาทในการสนับสนุนการเชื่อมเศรษฐกิจของอินโดจีนในระยะยาวเข้ากับเศรษฐกิจในภาคพื้น ซึ่งประเทศลาวได้กลายเป็นศูนย์กลางของประเทศเหล่านี้ (การแผนการแห่งรัฐ)

ผู้ที่มิบทบาทอย่างมากต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาแม่น้ำโขงคือรัฐบาลของประเทศจีนที่ต้องการผลักดันให้มีการสร้างเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อภูมิภาคนี้เพื่อเป็นการจำหน่ายสินค้า ผลจากนโยบายดังกล่าวได้ทำให้ประเทศลาวมีสินค้าที่มาจากที่อื่นอย่างมากมาโดยเฉพาะสินค้าที่จากประเทศจีนที่มีราคาถูก สินค้าดังกล่าวได้เข้าไปถึงทุกพื้นที่ของประเทศลาวเพราะเป็นสินค้าที่ราคาไม่สูงมากนักซึ่งมีความดึงดูดใจทำให้คนอยากใช้เงินมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นโอกาสทำให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนในการทำการค้าปลีกมากขึ้น โดยเฉพาะผู้หญิงในชนบท ซึ่งเป็นทั้งโอกาส และ อุปสรรคให้กับผู้หญิง ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถพบเห็นได้ในพื้นที่ของโครงการฝายน้ำตาดนเช่นกัน ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงอีกครั้งในบทที่ 3 และ บทที่ 4 ที่ว่าบริบทพื้นที่ของการศึกษา และ ความสัมพันธ์หญิงชาย

อีกแนวคิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะโครงการต่างๆ ที่ดำเนินจากแนวความคิดหลักอีกอย่างหนึ่งที่ปรากฏในนโยบายการพัฒนาประเทศคือแนวความคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนและเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาบทบาทหญิงชายเข้าไปด้วย

ในการประชุมใหญ่ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวซึ่งจัดขึ้นในเดือนมีนาคมปี 2001 พรรคและรัฐบาลได้วางแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา 5 แนวทาง (ทิศทาง) ใหญ่ได้แก่:

- ในการพัฒนาประเทศลาวนั้นต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสามเสาหลักของการพัฒนาประเทศลาวอันได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาต้องเป็นไปให้สอดคล้องกันระหว่างการพัฒนาในระดับหัวหน่วยและภาคระหว่างชนบทและในเมืองเพื่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสูงสุด
- การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมจะต้องกระทำตามการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเหมาะสมและส่งเสริมความเข้มแข็ง ทางสถาบัน โดยผ่านความสามัคคีของคนทั้งชาติ ความผูกพันอันเหนียวแน่นและส่งเสริมประชาธิปไตยสังคมนิยม
- ต้องมีการผสมผสานกันระหว่างความสามารถและจุดแข็งระดับชาติกับโอกาสในระดับโลกเพื่อให้การพัฒนาของประเทศอยู่ในเศรษฐกิจของภูมิภาคและระดับนานาชาติ
- การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมต้องเชื่อมโยงกับความมั่นคงและเสถียรภาพของชาติ

จะเห็นได้ว่า ใน 5 ทิศทางการพัฒนานี้ ได้เริ่มมีความคิดของการพัฒนาที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวเริ่มได้รับการพูดถึงในการพัฒนาในระดับโลก มาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1980 – 1990 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ลดบทบาทของรัฐสูง รัฐบาลลาวเอง ถึงแม้ในทางการเมืองแล้ว พรรคจะยังเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดและการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองยังไม่มากเท่าที่ควร แต่รัฐก็รับวาทกรรมนี้เข้ามาในรูปแบบโครงการพัฒนาฝ่ายน้ำตานในระยะสุดท้ายนับว่าเป็นตัวอย่างหนึ่งของการรับแนวคิดนี้เข้ามาในการพัฒนาของลาว โดยโครงการพัฒนาฝ่ายน้ำตานระยะสุดท้ายนี้ มีชื่อโครงการว่า “เพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง” ในปี 1999 รัฐบาลลาว และ ผู้ให้ทุนชุดเดิมได้ตกลงดำเนินโครงการจัดการอ่างต่งฝ่ายน้ำตานอย่างยั่งยืน (Nam Tan Watershed Sustainable Management Project) โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

- เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาคมผู้ใช้ฝ่ายน้ำตานที่ถูกจัดตั้งขึ้นในโครงการก่อน
- เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรที่ดินและน้ำอย่างยั่งยืน และ มีประสิทธิผลสูงสุด

นอกจาก 14 หมู่บ้านเป้าหมายเดิม แล้วในโครงการที่สองนี้ได้รวมเอา 6 หมู่บ้าน ที่ไม่ได้อยู่ในเขตชลประทาน แต่อยู่ในเขตลุ่มน้ำเพราะเห็นว่าหากชาวบ้านใน 6 หมู่บ้านนี้ไม่มีความสามารถจัดสรรทรัพยากรอย่างยั่งยืนแล้วจะส่งผลต่อปริมาณน้ำในฝ่ายน้ำตาน นอกจากนี้ในระหว่างการฟื้นฟูฝ่ายน้ำตานนั้น ได้มีการย้ายคนหลายครั้งในพื้นที่ใกล้เคียงบริเวณฝาย ไม่ว่าจะเป็นการย้ายคนจากพื้นที่แหล่งน้ำ หรือ การตั้งชุมชนใหม่ของชาวอพยพ ที่ “สมัครใจ” กลับถิ่นประเทศจากที่เคยหนีไปไทย ในยุคก่อนคนเหล่านี้ได้ย้ายเข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่ของโครงการ โครงการก็ต้องดูแลกลุ่มคนเหล่านี้ด้วยเช่นกัน

กิจกรรมหลักของโครงการนี้เน้นไปที่ การสร้างองค์กรท้องถิ่นให้เข้มแข็ง อย่างการปรับปรุงสมาคม การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และการแนะนำรูปแบบการผลิตใหม่เพื่อการใช้ทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืน โดยกิจกรรมในด้านเกษตรกรรมนี้ยังได้แบ่งเป็นอีกสองหมวดหลักคือ เกษตรกรรมในที่ลุ่ม และ เกษตรกรรมเนินสูง ซึ่งรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมจะได้กล่าวถึงอีกครั้งในบทที่ สามเพื่อวิเคราะห์กิจกรรมของโครงการ

2.2.4 ยุทธศาสตร์ จัดความยากจน

แผนยุทธศาสตร์แห่งการเติบโตและขจัดความยากจนแห่งชาติ (National Growth and Poverty Eradication Strategy - NGPES) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาล่าสุดของลาว ยุทธศาสตร์

ดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาในลาว และเพื่อรองรับการรับทุนช่วยเหลือขององค์พัฒนา

ในแง่หนึ่งยุทธศาสตร์นี้ถูกทำขึ้นเพื่อทำให้ประเทศลาวหลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลกในปี 2020 ที่วางไว้ในปีค.ศ. 1996

แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ถูกนำเสนอในการประชุมโต๊ะกลมที่ประกอบด้วยตัวแทนประเทศผู้ให้ทุน องค์กรพัฒนาต่างๆ ที่ทำงานในประเทศลาวครั้งแรกในเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 2000 แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้รับการทบทวนจากรัฐบาลอีกครั้งในปี 2001 เพื่อกำหนดความหมายของคำว่ายากจน จนถึงปี ค.ศ. 2003 แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้รับการรับรองประกาศโดยสภาแห่งชาติ ในเดือนตุลาคม จากนั้นแผนการดังกล่าวได้ถูกนำเสนอในการประชุมโต๊ะกลมอีกครั้ง แผนยุทธศาสตร์นี้ได้เน้นการพัฒนาในระยะกลางของลาวโดยเน้นที่การพัฒนาจากภาคเอกชน รวมทั้งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) และลดความยากจนโดยการเพิ่มงบประมาณในส่วนของการศึกษา โดยเฉพาะด้านการศึกษา โดยการดำเนินงานได้เน้นไปที่เมืองที่ยากจนที่สุด และ การทำงานในทั้ง 4 ภาคได้แก่ภาคเกษตรกรรม และ ป่าไม้ การศึกษา สาธารณสุข และการคมนาคม นอกจากนี้ยังมีการนำเอาสาระสำคัญของ เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goal) ไว้ด้วยเนื้อหาที่สำคัญของ MDG ที่นำเข้ามาใน NGPES (National Growth and Poverty Eradication Strategy) ได้แก่บรรดาตัวชี้วัดทางสังคมแต่ปรับเป้าหมายให้สูงขึ้น ดังนั้นการบรรดาแผนงานต่างๆ ในยุทธศาสตร์ความยากจนจึงเท่ากับเป็นการบรรลุเป้าหมายของ MDG ไปในตัวด้วย (Lao Government, and United Nation, 2006)

ถึงแม้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวเพิ่งประกาศใช้ไม่นานและยังไม่สามารถรู้ได้แน่นอนว่าแผนดังกล่าวจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่ แต่ที่สามารรู้ได้ก็คือแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว นั้นได้รับแนวความคิดมาจากแนวคิดการพัฒนาระแสหลักที่ผู้มีบทบาทกำหนดทิศทางการพัฒนาคือองค์กรพัฒนาระดับโลก อย่างองค์การสหประชาชาติ และผู้ให้ทุนที่เป็นประเทศร่ำรวยที่มีบทบาทในด้านเศรษฐกิจของโลก

สรุปสังท้าย การพัฒนาในลาว ในกระแสโลกาภิวัตน์

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาในประเทศลาวในแต่ละช่วงนั้นทิศทางนโยบายในแต่ละช่วงนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเองหากแต่มีผลกระทบจากสภาพการของโลกรวมทั้งองค์กรที่มีอิทธิพลในการกำหนดการพัฒนาของโลก และ จากผู้ที่มีบทบาทไม่ว่าจะเป็นช่วงที่ลาวตกเป็นอาณานิคมที่มีฝรั่งเศสเป็นผู้กำหนดทิศทาง ช่วงที่ลาวต่อสู้เพื่อเอกราชที่มีสหรัฐอเมริกา และ สหภาพโซเวียตเป็นผู้มีบทบาท หรือแม้แต่ในยุคที่ลาวปิดประเทศอย่างในช่วงลาวปลดปล่อยใหม่ ก็มีเวียดนาม และ สห

ภาพโซเวียต สุดท้ายคือหลังจากที่ลาวได้ดำเนินนโยบายจินตนาการใหม่ หรือ กลไกเศรษฐกิจ ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาได้กลายมาเป็นองค์กรพัฒนาระดับโลก อย่างสหประชาชาติ โดยฝ่ายน้ำตานสามารถแบ่งได้เป็นสามโครงการย่อยทั้งหมด3 โครงการซึ่งมีเป้าหมายและ กิจกรรมต่างกัน (ตารางที่ 1) นั้นเป็นตัวอย่างของการพัฒนาทั้งด้านนโยบาย และ ผู้ที่มีบทบาทกำหนดการพัฒนาของโครงการโดยผ่านรูปแบบของทุนที่ให้ โดยการพัฒนาโดยเริ่มจากสหรัฐอเมริกา และ สุดท้ายคือองค์กรพัฒนาระหว่างประเทศอย่างสหประชาชาติโดยผู้ที่มีบทบาทในองค์กรดังกล่าวเองก็หนีไม่พ้นบรรดาประเทศต่างๆที่เคยมีบทบาทในการพัฒนาในลาวในเมื่อก่อน ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงในด้านอุดมการณ์พัฒนาอยู่บ้างโดยในเบื้องต้นนั้นการพัฒนาที่เป็นเครื่องมือในการควบคุมให้เข้าไปตามที่ตัวเองต้องการ แต่ในการพัฒนาในช่วงหลังอาจจะเน้นที่ตัวคนมากขึ้นโดยให้ความสำคัญในด้านทรัพยากร และ ปัญหาทางสังคมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ไม่เปลี่ยนไปก็คือการพัฒนาที่เป็นไปตามกระแสโลกวิวัตที่มีลักษณะของอุดมการณ์แบบปีศาจปไตปไตที่ถึงแม้ประเทศลาวจะมีลักษณะพิเศษตรงที่มีองค์กรผู้หญิง อย่างสหพันธ์แม่หญิงลาวที่มีบทบาทในการพัฒนาในลาวโดยเฉพาะการพัฒนาในชนบท แต่เนื่องด้วยองค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐสุดท้ายแล้ว สหพันธ์แม่หญิงเองก็เป็นแค่องค์กรที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัตินโยบายของรัฐปีศาจปไตปไตเท่านั้นเอง